

Velja v Celoveu
1 gld. 15 kr. sr.

GLASNIK

Po pošti prejemam
1 gld. 24 kr. sr.

za

literaturo in umetnost.

Odgovorni vrednik in izdatelj: A. Janežič.

Št. 3.

Na svetlo dan 1. marca 1858.

1. zv.

Vmetnik.

(Alegorija. Spisal Fr. Levstik.)

Ko goni te z mesta, nemirno te ziblje,
Kri bije v preozke bregove serecá;
Kaj širi se v tebi, kaj v persih ti giblje,
Povedati serce in um ti ne zná.

Zasvétí se blisk,
Udari grom!
Razmaskne se skale okorne tisk;
Plastí se drobijo, terga se lom;
Iz hrama zemljé pa bobní in šumí;
Razvezana reka bučí in germí,
V zeleno hití.
V valovih solnce in luna migljá;
Nad réko se kroží mavra z nebá;
Srečuje te lastni obraz iz vodé,
Tergovi in mesta, drevésa, goré.
Vodé se budiyo;
Plavuti bliščijo,
In ribice semkaj in tje gomezíjo.
Po nebu se tičí poganja oblak,
In reže s perutni ujasnjeni zrak,
In suče se v desno, v levo zigrava;
Kerdélo leteče
Séda v valove bežéče;
Tam mirno plava.
Mladení ribíč, radosti poln,
Odpenja čoln,
Veslá, za veslom veselo poje,
In meče na mokro mréze svoje.
Ob vodi
Zeleni lovec hodi;
Med biče se vmiče,
In pazi in gleda,
Kam utva séda.
Po bregu pa trava se rosna dviguje,
Visoko rase;
Po travi se čeda jagnjet raduje,
Skakljaje pase.

Stojí siv pastír;
Ne veruje lastnim očém,
In gléda ném,
In vídì in vé,
Kaj nekďaj budilo je šum in nemír,
Kipélo germeče v oserčji zemljé.

J e l a.

(Novela. Spisal Val. Mandelc.)

(Konec.)

Počasi pripoveduje berač:

„Bila sta nekďaj dva mlada človeka, ki sta se imenovala prijatla. Reklo se jima je Štefan in Marka. Koliko je Štefan v prijateljstvo veroval, tega ne bom več presojeval — on je sojen, ali kako je Marka Štefana ljubil, to vém le jaz, in to vem še zdaj, ko je sovražtvo pomorilo vse druge čute. Ker vedite, [tisti vroči prijatel z risovim sovražtvom sem jaz, razcapani berač. Verjemite mi Zagodin, tole serce je znalo tudi ljubiti, in nosilo bi bilo vročo ljubezen skozi življenje; ustvarjeno je bilo za oboje: z ljubeznijo je začelo, in le ko jo je zgubilo, je jelo sovražiti.

Imel sem sestro, ljudje so rekli, da je lepa, in zdi se mi, da so prav imeli. Najini starši so bili že mrtvi. Moje premoženje ni bilo ravno majhino, vender Štefanovo je bilo veliko večje, in njegov oče je bil zlo imeniten v Ljubljani. Štefan je bil vsaki dan pri nas, in s svojimi govoricami in s svojo podobo se je sestri v serce vrinil, ljubila ga je, in on ji je obljuboval vedno ljubezen. Srečna je bila y tem, in meni ni moglo bolj ustrezno biti, kot s tem, da postane ravno Štefanova žena.

V našem mestu je živela Lucija, mlado dekle premožnih staršev. Želel sem si jo za ženo, pa ona ni hotla dosti razumeti od moje ljubezni. Proti Štefanu je bila sicer vsa drugači, ali tega sem si ravno naj manj nevarnega menil, in njena neobčutljivost je le povikševala moje nagnjenje.“

Za nekoliko časa obmolkne in glavo pobeši. Kot bi se bil zgubil v svojih mislih, si igra s kopuljo, ki bingljaje njegov kremenast sedež terka. Potem zopet nadaljuje:

„Opravki me pokličejo nenadoma dalječ od doma. Nesreča mi je šla za petami. Padel sem z voza in se tako ranil, da sem mogel par mescev y postelji ostati. Ves čas mi ni sestra v svojih pismih čerke omenila ne o Štefanu, in ne o Lucii. Nadjal se nisem sicer nič hudega, vleklo me je pa vendar nekaj silno proti domu. Ko pridem nazaj, najdem Lucijo — Štefanu zaročeno. Bleda mi pade sestra krog vrata, kot žerjavica padajo njene solze na moje lica. Bili so to strašni trenutki. Pa tega vam pač ni moč razumeti, moj dragi Zagodin?“

Zagodin molči in sterma gleda berača. Spominja se svoje matere, in povesti, ki mu jo je nekďaj pripovedala, in pri sercu mu postaja čudno tesnó. Berač ga z bistrim očesom pogleda, pa zopet nadaljuje:

„Strašni trenutki! Pa jaz bedak, ki sem menil razumeti celi vzrok njene žalosti! Zvediti sem imel še kaj veliko hujega. S solzami obupa mi obstoji sestra, mati je imela postati od Štefana. Neznano je zavrela kri v mojih žilah, v divjem serdu potegnem samokrese s stene in hočem vun. Pa sestra se mi verže pred vrata, in me prisili z gorečimi prošnjami, da mu prizanesem. Svoje življenje je imel zahvaliti le njeni blagi duši, ki ga je še vedno ljubila, ki ni poznala želje po maševanju. Pravico je bila imela k marsikakemu početju zoper njega, ali s silo bi ga ne bila hotla dobiti za moža, in tako je tudi zdaj raji terpela. Bila je zlata duša. Moje bitje pa je postalo od tiste dobe grenko, kot bi bil s pelinom serce napojil. Ali morde razumite to, moj lepi Zagodin, kako bôde brata nesreča sestre, uzrokovana po človeku, ki je navratno obema serca raztergal?“

Brez odgovora steri Zagodin v berača.

„Nič ne razumite, nič!“ reče z močnejim glasom berač. „Pa poslušajte do konca. Porodila je hčer, in tri mesce po tem je umerla. Jela vaša nevesta je njena hči.“

Zagodin se trese, njegov jezik je ohromljen, kot ognjena pošast se mu mede materna povest po vroči glavi.

„Da, to je vaša nevesta,“ povzame berač, toda tega naj ne zvê, ne ona, ne drugi kdo, za njo je tako bolje. Naj ostane hči beračeva, kot je bila dosedaj, saj tudi ne vé, da sem bil jaz kadaj kaj družega, in da zdaj pregnan beračim v tujem kraju.“

„Pregnan?“ — reče Zagodin z začudenjem.

„Pregnan!“ odgovori grenko berač. „Ne čudite se, da so me take reči vergle na druge pota, kot sem jih do tistega časa hodil. V boji strank sem hotel prevpiti vrenje serca, zamotal sem se v verske prekucije, akoravno mi ni bilo prav za prav nič ležeče na zmagi luterancov, kakor tudi še dan današnji luteranec nisem. Pa tačas me je ta ropot veselil in vpil sem s svojimi prijatli za njih reč. V skrivni družbi smo kovali silne naklepe, pa spodletelo nam je vse skupej, in mogli smo pred sodbo. Malo so nas izpraševali, malo posluševali; šlo je tačas vse v kolobar; po kratkem presojevanji so izpodili tri iz dežele, in med temi sem bil jaz. Čudil se je temu marsikdo, ker bil sem se pri uni družbi naj bolj mlačno obnašal. Pa zadnje trenutke pred mojim odhodom sem zvedil, kdo mi je bil k temu pripomogel. Štefan je bil mož. Tresel se je namreč pred mano, in s svojo slabo vestjo se ni nikdar varnega čutil, posebno ker je zadnji čas lahko marsikako žuganje zvedil, ki sem ga storil v svoji jezi. To mu je bila zdaj naj lepša in naj ložja priložnost se mene znebiti. Prisegal sem mu kervavo maševanje, pa moja roka ga ni mogla več zadeti, kar sem mogel bežati. To vse ni nič čudnega, čudite se raji temu, da živim tako blizu kraja, od koder so me pregnali, mi davši beraško palico za moje premoženje. Bežé sem prišel do sem le z otrokom, pol leta starim, od tukaj nisem mogel naprej, bil sem bolan in slab. Menil

sem, da me bo tukaj kdo iskal, pa ni se nihče zmenil ne za moje življenje, ne za mojo smert, kot bi me bili zgubili iz svoje pameti. Živel sem tukaj; enkrat v tem času me je želja po maševanji izpeljala iz tega kraja, pa moj lepi prijatelj je bil že mrtav. Zdaj me menijo dalje na Nemškem, odkoder je pred dvema letoma poprosil za mojo vernitev edini moj zlahtnik, ki vé za moje prebivališče. Zastonj se je trudil, gadjji rod pika zmiraj enako, Štefanova žena in njegov sin sta mi zaperla vernitev. Delala sta tako, kot je bil delal nekdanj Štefan, njuni denar je izpeljal njuno željo, ki jo z lastno močjo izpeljati nista mogla. Jaz ostanem večno berač in rojstnega mesta ne bom več gledal, nikdar več. Zagodin moj zlati zet, ali to morde razumiš, kaj se pravi bežati, in večno bežati iz naj milejšega kraja? — Nič ne razumiš, nič, kaj bo razumelo gadjje pleme! Ali veš kdo je bil Štefan moj prijatelj? — Štefan Dragar, in ti Dragar si sin njegov."

"In Jela?" zakliče Zagodin.

"Jela je tvoja sestra!"

"Moja sestra!" zastoče Zagodin; kot od pušice zadetemu se mu pobesijo roke in onemogel obsloni na drevesu. Pa ravno tega trenutka je berač pričakoval; kot lev se zažene kviško, ter ga oklene s strašno silo z obema rokama.

"Tvoja sestra, in ti moj drugi preganjavec!" vpije divje. "To ti je ples tega sveta! Na očetu tvojem sem se hotel maševati, doveršil nisem tega; tu je sin njegov v moji oblasti in jest ga zdrobim, če me žolc zažgače. Ne misli, da sem te sovražil od nekdanj, da sem iskal tvoje smerti, od tebe nisem nikdar tirjal očetovega dolga, zato govori, zakaj si mi branil verniti se v moje posestvo, zadobiti sebi premoženje, in srečo nesrečnemu otroku?"

"Ti si bil večno sovraživo in pogin obetal našemu rodu," hrope Zagodin, ter se napanja na vso moč, iztergati se strašni sili beračevih rok.

"Smert tvojemu očetu, in tako celemu rodu! Kaj sem s tabo imel opraviti in kaj ti z mano? Ali si si le gerlo vabil, ko si zoper me govoril, in druge jezike zoper me najemal, potem boš dobro cvilil smertno pesem!"

"To je navratno, borite se v dvoboji, tu so samokresi," ječi Zagodin v neznani stiski.

"Pa streli ž njimi, kdo ti brani! Govori, ali mi češ zopet dobiti moje premoženje, mojo čast in srečo ubozega dekleta? Življenje tvoje je v moji oblasti, tu si slišal, koliko velja. Daj mi zagotovilo plačila, le tako si prost, sicer nocoj še spiš v breznu doli. Govori, ali hočeš?"

"Jest ne — morem — Marka —" ječi Zagodin.

"Ti ne moreš? Ti nočeš!" vpije berač. Kaj nima pekel nič strahšil za take krokarje, da se ne tresejo, ko jim odpert reži? Tvoji

trenutki so razštet, če ne zadostiš moji volji, in če imam s tabo vred leteti v brezen!"

"Marka — moja beseda nima nič — vpliva — moj denar ne velja nič — jaz ne morem pomagati — jaz sem —"

"Ti bom pa jest pomogel!" zakriči berač, in s strašno silo rukne Zagodina od drevesa. "Zdaj veš povest, da boš v peklu povedal, kdo te je tje poslal!"

"Poslušajte! poslušajte!" vpije Zagodin.

"Nocoj ne več in nikdar več!" kriči berač in z neznano močjo zavihti Zagodina od sebe proč. Zagodin zleti v brezen, pa v tistem trenutku se je bil sprožil samokres, ki ga je Zagodin ves čas v roci tiščal, in ga vender rabiti ni mogel. V desne persi zadet činčne berač znak na skalo, in za nekoliko trenutkov zavest zgubi. Ko se zopet zavé, silno pritisne pest na rano, se nagne čez rob, in stermó v brezen pogleda.

"Jela! — Jela!" — kliče umirajoči glas iz globine.

"Še ne mertev?" zavpije berač, in skoči kviško. "In jaz imam smertno kroglo v persih, in on živi. Ne teci kri, ne teci, da mi ostane moč za drugi mahlej!"

Narazen potegne obleko, odterga kos podlage iz plajša, ter jo zamaši v kervavečo rano.

"Čuk, ti čuk, čukaj njemu, da te ne slišim jaz," — blede zmedeno in se giblje kot nor sem ter tje — "še ne mertev, in moj naklep tako lep! Njegova sestra! — to je dosti močno, neškodljivo storiti njegovo serčnost, in njegov samokr — — Huj, to sem zanič doveršil, smert mi je pustil v mojih persih, in on je živ. Jela, Jela, jest te čem braniti, da poginem, on živi, ti si zgubljena, odpri, odpri!"

In kot maček spleza pa ozkem robu kviško in dirja proti domu. Njegov um je zmeden, spredej in zadej sliši veršenje, vidi črne pošasti, bele duhove, in med silnim šumenjem čuje vedno Zagodinov glas: Jela, Jela! — Bolj in bolj hoče hiteti, zmirej bolj mu zmanjkuje moči, kri mu vedno iz rane vre, in on jo vedno maši in stiska rano s silno pestjo. Prisope do bajte, v nji gori še luč. Onemogel se zaleti v duri in zakliče: Jela! s takim glasom, da prestrašeno kviško poskoči dekle, ki je še vedno čakaje pri mizi sedelo. V trenutku je pri vratih, ter jih odpré.

"Ali si še tukaj, Jela?" zastoče berač. "Skri se, skri se, za tabo gre, še ni mertev, jest sem ga slišal, béži Jela, béži!"

"Kaj ste mar sami, kje pa je Zagodin, oče?" praša preplašeno dekle.

"Kaj ti ne pravim, da gre za tabo? Pod Skalovcom sem ga bil kopal v studenem potoku, pa mi je ušel. Jela spat, zakleni duri, slišiš — dobro jih zakleni — jaz sem truden — jaz ne morem več" —

in kot v sanjah zgrabi stranske vrata, ki peljejo v majhno izbo, ter se požene vanjo.

„Oj kaj vam je, ljubi oče?“ zakliče dekle ter hoče za njim.

„Spat Jela, spat!“ hrope berač, ter zaderlešne duri, in se zgrudi na tla.

Plaha se verne Jela v sobo. Na mizo se nasloni, kjer je sedela celi večer, in potok vročih solz se ji polije iz rudeče objokanih oči. Dolgi lasje, ki si jih je ravno pred očetovim prihodom iz ene kite razpletla, mahajo kot črni valovi čez ramo. Kot grešnica, ki se pokori za nekdanje grehe, sedi tukaj nedolžno dekle in plaka. Čez nekaj časa vzdigne glavico in pogladi lase nazaj; solze, ki tekó po njenih licih, kapajo na belo nedrije. Plaho gleda okrog sebe, sama je v svoji žalosti. Luč že slabo berli, olje ji poteka, in še bolj duhobne postajajo črne stene. Pogleda skozi okno, ničesar ne razloči. Odpre okno in gleda v tamno noč; nihče ne gre proti hiši, vse je tiho, le burja še včasih zapiska in vse je zopet mirno. Nehoté se spomni nekterih stavkov žalostne pesmi od zapuščene deklice. S tihim, trepečim glasom skuša peti v nočno tmino:

Luna z roso je zalila
Vele rože v mojem verti,
Muren žaló pesem škriplje
Po grobéh od blede smerti.

Medi veter lase črne,
Bodi rosa jim mazilo,
Ker oko je oslabelo,
Kih s solzami je močilo.

Ljubi, ljubi, vender prideš! — —
Luna gerda, s' me goljfala,

Oj ti senca, černa senca,
Kaj si z meglo vred zbežala!

Od žalosti premagana se nagne zopet čez mizo in zadremlje. Luč še nekolikokrat umirajoči plamen kviško požene, in ugasne. Krog in krog je črna noč. —

IV.

Dan je že davno napočil, in zbudil pridno vas. V beračevi hiši je še vse tiho, in vrata so zaperte. Jela še vedno sloni na mizi in spi. Predolgo je bila čula in človeška natora tirja svoje pravice.

Kar pridejo štirje možje proti bajti, in poterkajo močno na zaperte duri. Jela se prebudi, ravno se ji je sanjalo od ljubega, da je slonel na njeni rami, in pletel ternjevo lilijo v njene lase. Njega misli najti, ter hitro odpre. Pa kako se prestraši, ko namesti njega ugleda tri tamne beriške obraze, in zraven njih župana vasi. Preplašena se pomakne nazaj, beriči pa stopijo v vežo in eden izmed njih velik protokol pred sabo veržé, s posebno imenitnim glasom praša:

„Kdo je gospodar te hiše?“

„Moj oče,“ odgovori dekle.

„Kdo je tvoj oče?“ praša berič.

„Moj — oče“ — jeclja dekle —

„Možje!“ vzame župan besedo, „ne zamerite dekletu, da se je prestrašilo. Njen oče je, kot sem rekel, reven berač, po imenu Marka, drugzega imena vam gotovo ne vem povedati, ker poznamo ga le s tem imenom. Sicer pa je pošten mož.“

„To je prav,“ reče berič, „pa jaz moram venderle vediti, kako je z njegovo vero, če ne podpihuje in ne skriva krivoverskih begunov, če nima prepovedanih bukev in tako dalje, tako pravi zapoved,“ in poterka s perstom na polo v dolgem protokolu. „Dekle, kje je tvoj oče?“

„Še spé,“ reče dekle od beričevih besed na novo prestrašeno.

„Zbudi jih,“ zapové berič.

„Jela od kod je to?“ praša začuden župan, zapazivši debele kaplje kervi na tléh.

„Kri?! Oče, oče!“ zavpije dekle, in skoči v izbo. „Oče, oče!“ zakriči zopet, in onemogla pade na berača, ki mertev na tleh leži.

„Umor, umor!“ kliče župan ves preplašen, in stopivši k nji jo potegne od merliča.

„Srakar, to se zapiše v protokol,“ zapoveduje prvi berič, in uni počasi in imenitno piše v dolge bukve, med tem ko se župan z dekletom trudi. Potem jo izprašujejo, kaj vé od nesrečne dogodbe. Jela jim počasi in zmedeno pové, kar je vidila in slišala ponoči od očeta. Koj pošlje župan nekoliko sosedov pod Skalovec. Tam najdejo po dolgem iskanji Zagodina mertvega v breznu, in zraven njega samokres. Kmaló previdijo, da je mogel z višine pasti, in eni izmed njih gredó na verh Skalovca. Tam najdejo beračev klobuk, in kopuljo, ki jo koj za beračevo spoznajo na treh mōrah, ki jih je imel navado v vsako orodje vrezati. Od tam so sledili po plitvem snegu kervavo stezo do beračeve bajte. S silo so Jelo od Zagodina nazaj držali, ko so ga tje prinesli, nihče je ni bil v stanu utolažiti.

Beriči pa merzlo pregledujejo Zagodinove pisma. Tu najdejo njegovo pravo ime, in v protokolu je zapisano med imeni pregnanih.

„Krivoverec!“ reče berič. „Ne bo pokopan v posvečeni zemlji! Možjé, kdo mu bo dal prostora za grob?“

Žalostno pobesijo sosedje glavé, in molcé.

„Po tem takem mu ga bom jest odločil,“ povzame berič.

„O nikar, nikar!“ zakliče Jela in pade pred merzlega moža. „Če resnično ne sme počivati v posvečeni zemlji, dovolite mu saj grob v mojem vertu, da bom na njem molila noč in dan.“

Berič ji dovoli prošnjo. Potem prevernejo iskaje vse kote, dokler ne najdejo nekaj zaprašenih spričal, iz katerih natanjčnije spoznajo beračevo osebo. Ko pride v Ljubljano novica, se je ljudem, ki so bili poznali berača in Zagodina, dogodba kmalo razjasnila.

Stari Ivan se je bil srečno odtegnil. Lazar je prišel zopet v vas, pa na belo nedeljo ga ni bilo k Jeli.

Ko Zagodinova mati zvé smert nesrečnega sina in vse druge okolšine, zapusti Ljubljano in se preseli v ono vas k njegovemu grobu, in Jela postane njena hči. Obsejala je Jela s cveticami grob, in k zgnavji vsadila nježno lipo. Dan za dnem je hodila k grobu in sedé pri mladi lipi je v večernem mraku zmirej zopet zdihovala žalostno pesem od zapuščene deklice, in včasih tudi žalosti premagana zaspala pod milim nebom. Zvezde so svetile njenim sanjam, in zarja jo je iz spanja budila. Smert jo je rešila žalosti in tugobe. Njeno truplo so položili v spodnji vogel pokopališča; Lazarjeva sestra je zasadila cvetlice na njenem grobu, in ko pride spomlad in se oživi Zagodinova lipa, pošilja z vetrom mlado cvetje na njeni grob, in rože in cvetje se božajo v prijaznem veselji, in iz nebes jih smehljaje — Jela gleda.

Na Skalovcu pa je stal še dolgo let črn križ, ki ga je Zagodinova mati postaviti dala, in ljudje so si čudne povesti, ki so šle od rodu do rodu, pripovedovali o tem kraji, ki se še dandanašnji zove: Beračev rob.

Pesem jetnikova.

(Spisal Fr. Cegnar.)

Dvajset let me skriva črna ječa,
Zvezda upa se je uternila,
Štela pod pepelom iskra tleča,
Z Bogom svet in tvoja zarja mila!

Mili bratje, mile sestre moje!
Zarad pet kervavih ran vas prosim:
V spravo mi podajte roke svoje,
Kës in žalost v svojem sercu nosim.

Solnca božji žarki vam svetijo,
Meni sveti lešerba berleča,
V živem truplu mi kosti trohnijo,
Ugasuje mi življenja sveča.

Na nebeškem stropu, gor nad vami
Vam prižiga angelj zvezde mile:

Moje oko stermi v tamotni jami,
Štejem zvezde — kaplje stropne dile.

Vaša steza je zelena draga,
Celi svet je vaša domovina:
Merzel kamen mojih nog podlaga,
Dom in svet moj — štirih sten tišina.

Vam je prosta noga, s prosto roko
Tergate cvetice po ravninah:
Moja je, ožuljena globoko,
Oterpnela v britkih bolečinah.

Moj prijatelj je — oklep jekleni,
In veriga — moja zvesta duša;
Kdor ko jaz jo nosi, ta jo ceni,
Kdor je nima, naj Bogá ne skuša!

Janez Filip Vezdin.

△ Janez Filip Vezdin, ki ga zna učeni svet kakor učenega jezikoznanca po imenu „Paulinus a St. Bartholomaeo,“ se je rodil 25. aprila 1748 med Slovenci (Hervati) v dolnji Avstriji v Dvoru (Hof a. d. Leitha), in je bil sin slovensko-nemških starišev, ki so dali pridnega dečka v šolo, kakor si je želel. V latinske je hodil v Železni Stolici (Oedenburg), in se naučil ondi v kratkem razun latinščine

tudi po madžarski in še bolje po slovenski kot je znal poprej. Že ondaj je kazal jako po dobrem; posebno dobre glave je bil pa za jezike. Res se je naučil sčasoma za vseh svojih živih dni še veliko drugih jezikov, namreč: po laški, francozki, angličanski, portugalski, vseh narečij jezika novouindijanskega in „sanskertskega“).

Dopolnivši 20 let se je zapisal v red bosih Karmelcov (Karmelito v) v Lincu in dobil ondi redovno ime, po katerem sluje. Modrije in bogoznanstva se je učil pri Karmelcih v Pragu. Ko je bil posvečen, namenijo ga za oznanovavca vere po Indijanskem in odpravijo v Rim, da bi se pripravljaj in izuril za svoj poklic.

Naučivši se jutrovih jezikov se upoti leta 1774 v jutrovo Indijo. Potovaje tje je prehodil Laško, Portugalsko, Francozko in Angličansko; še le 25. julija 1776 je stopil na suho na primorju malabarskem. Jako marljivo spolnovaje dolžnosti poklica svojega spiše v Travankoru v kraljevem gradu po želji samega kralja, ki je znal tudi po angličanski, slovnico jezika angličanskega, portugalskega in malabarskega vkup, ter si zasluži s tem težavnim delom veliko čast: kralj pozove namreč, potem ko je bilo končano, vso svojo dvorno gospodo, in jim priporoči, naj bi se vadili s pomočjo domačega jezika iz Vezdinovih bukev tudi unih dveh evropejskih, dopovedovaje jim, kako potrebno je to zdaj, zato ker zahajajo Evropejci čedalje bolj v njihove kraje. Na to je podaril ta razsvetljeni kralj učenemu Vezdinu zlato naročnico, zlato pisalo, s kakršnim pišejo v Indiji na palmovo perje, drag nožek za obrezavanje takega perja, verh vsega tega pa še častno pismo, s katerim ga je razglasil kralj za dvornega viteza, in mu podal tudi vse znamenja s posebnimi pravicami takih vitezov.

Leta 1789 se je vernil verli Vezdin na stroške Ludovika XVI. v Evropo, in dospel šest mescov pozneje na Francozko. Ker so se pa Francozi ondaj že puntali in razsajali, da je bilo strah, zato je moral bežati v Rim — ne brez nevarnosti; pa tudi iz Rima ga je prepodila kesneje prekucija francozka. Pobegnil je v domovino svojo, in živel nekoliko časa na Dunaju med brati svojega reda; na to je bil knjižničar v knjižnici Padovanski, ne dolgo po tem se je pa vernil spet v Rim, zato ker ni mogel najti nikjer drugje take tiskarnice, da bi bil dal natisniti svoje spise sanskertske.

Učeni Vezdin je bil namreč za jezuitom Hanxledn-om prvi Evropejec, ki je spisal slovnico jezika sanskertskega, najstarejše-

*) V pismih tega (starouindijanskega) jezika je pisano „sanskrt“ brez pologlasnega *ē* — prav po sedanji česki pisavi. Nemci pišejo „Sanskrit“, zato ker jim to lepše zveni, pa menda tudi za oči, ki so jim vajene v vsakem zlogu vsaj enega izmed navadnih samoglasnikov viditi. Ta navada je pokazila oči tudi nam, tako da noče nekterim nikakor v glavo, da je *r* pred soglasnikom samoglasnik pri nas tako, kakor je bil v „sanskrtu.“

ga izmed jezikov indoevropskih, ki je bil književni jezik starih Indijanov in je še dan današnji, kakor je bila staroslovenščina; ni davno tega, književni jezik velikemu delu Slovincov (Slovanov). „Sanskrit“ pomenja čisti, lepi, omikani (jezik), ki so ga imenovali tako od nekdaj menda zato, da bi se ločil od neopiljenih, neomikanih narečij prostega ljudstva. Ta omikani, oblik slovničnih in besed jako bogati jezik, ima tudi sila obilno in prekrasno pismenost. Čeravno več ne živi, pa se ga nauči vendar še vsak učen Indijan toliko, da lahko piše in govori „sanskritski.“ Vsak izmed naših bravcov ve, kako imeniten je „sanskritski“ jezik za primerjavno jezikoznanstvo vseh jezikov indo-evropskega kolena, tedaj tudi za slovenščino. V tem jeziku nahaja jezikoznanec korenine in pravi pomen sto in sto zavozlanih besed tako jasno in razločno, da mu serce od veselja poskakuje.

Vezdinu gre čast in hvala, da se je prvi izmed Evropejcev tega starega častitljivega jezika naučil in spisal prvo kratko slovnico „sanskritsko,“ ki je prišla v Rimu l. 1790 na dan (pod napisom: „Sidharubam“ seu grammatica samscrdamica *). Razun tega učnega dela je spisal ta učen mož še sledeče bukve:

„Systema brahmanicum liturgicum mythologic. et civile ex monumentis indicis musei Borgiani, dissertationibus histor. et criticis illustratum. (S podob.) V Rimu 1791.

„Centum adagia malabrica cum textu originali et versione latina nunc primum in lucem edita.“ V Rimu 1791.

„Examen historico — criticum codicum indicorum bibliothecae S. Congregationis de propaganda fide.“ V Rimu 1792.

„Musei Borgiani codices manuscripti Avenses, Peguani etc. animadversionibus illustrati. Accedunt monumenta et cosmogonia indico — thibetana.“ V Rimu 1793.

„Scitismo sulluppato sui monumenti indici del museo Borgiani.“ V Rimu 1793.

„India orientalis christiana.“ (S podob. in 1 zemljovid.) V Rimu 1794.

„De veteribus Indis dissertatio.“ V Rimu 1795.

„Viaggio alle Indie orientali.“ (Z 12 podobami). V Rimu 1796. (Ta spis je prestavilo več francoskih pisavcov tudi v francoski jezik. 3 zv. v Parizu 1808).

„De antiquitate et affinitate linguae Zendicae Samscredamae et germanicae dissertatio. V Padovi 1798.

„Amarasinha seu dictionarii samscredamici sectio prima cum interpret. latina.“ V Rimu 1798.

„Musaei caes. Vind. nummi zodiacales animadversionibus illustrati.“ Na Dunaju 1799.

„Jornandis vindiciae Hunnorum.“ V Rimu 1800.

„De latini sermonis origine et cum orientalib. ling. connexione.“ V Rimu 1802.

„De basilica. S. Pancratii.“ V Rimu 1803.

„Vyacarana“ seu locupletissima samscredamicae linguae institutio. V Rimu 1804.

Iz te lepe verste spisov se vidi, da je bil Pavlin precej učen mož, in da se je pečal posebno rad z jezikoznanstvom.

*) Zdaj pravijo in pišejo „sanskrita.“

Papež Pij VII. ga je izvolil zato za poveljnika jutrovihi misijonov in za zapovednika šolskega v „propagandi.“

Umerl je v Rimu 7. jan. 1806. Po svoji učenosti je slul svoje dni po vsi Evropi. Tudi je bil družbenik več učenih družtev.

Številne znamenja in sostave.

(Spisal J. Stefan.)

Kdaj so ljudje prvokrat začutili potrebo, svojih misel na znanje dajati ne samo v besedah, ki pridejo in gredó, ampak tudi v znamenjih, ki ostanejo, kdo bi nam tega povedal? Kdo bi nam povedal, kdaj so tej potrebi zadostili in kdo je pisanje izmislil? Tudi prazne so besede, ako kdo reče, to imenitno znajdbo so ljudje izmislili zgodaj ali pozno, zakaj zgodaj moramo reči, ako štejemo od našega časa nazaj in pozno, ako bi šтели od začetka našega rodú naprej. Kar veljá o pisanju v obče, velja tudi o pisanju števil posebi. Tudi tukaj reči ni mogoče, kdaj je znajdba bila storjena in od kogá. Zna-bití da so ljudje prej še pisali števila, kakor druge besede. Potreba, ki je gnala ljudi k pisanju, se je rodila iz slabosti naše pameti. Pa lahkéje si pamtímo štedí, ki nam zaznamujejo očevídné reči, in drugih tadašnji jeziki niso mnogo imeli, kakor si pomnimo besede, ki nam zaznamujejo števila. Pri številu manjka nam reč, katero bi v mislih vezali ž njim, števila nam kažejo samo mere, ki vladajo med rečmi, ne pa reči same. Pamet s prvéga nima nobenega pripomočka pri ponavljanju nekdaí mišljenih števí, tím prej si ga človek išče vstvariti v znamenjih ali podobah. Še dan današnji jih je mnogo, ki ne znajo pisati nobene pismenke, na številke pa spoznavajo se dobro. Nekteri si celo sami izmislijo znamenja in pisave, po kterih morejo saj za se zaznamovati števila, ki jih v glavi nositi jim mogoče ni. Prej tedaj je bilo treba iskati znamenj za števila, kakor za druge besede, pa tudi lahkéje je bilo, najti znamenj za one, kakor za te. Naše zapopadke, ktere imamo, izrazuje jezik v besedah in za vsak zapopadek imamo tudi posebno besedo, ali saj željo, za vsak zapopadek posebno besedo imeti, kar nam zdaj seveda več mogoče ni. Zakaj naši zapopadki so se množili nagleje, kakor so rasli zakladi besedni naših jezikov. Prej ko ne so imele tudi vse stare pisave za vsako besedo posebno znamenje in še le pozneje, ko so take pisave čedalje bolj neročne postajale, več ko je bilo besedí zaznamovati treba, so ljudje prišli na razklado besed v posamezne glasove, za ktere so potem izmislili posebne znamenja, pismenke, in iz teh sostavljali besede. Drugače je pri številih.

Številni zapopadki si niso tako razločni, kakor drugi. Števila se dajo sostavljati vsako iz drugih, števila so enakega rodú, so stvarjene po enej postavi. Ta lastnost se upira na bitje številnih

zapopadkov, ki nam nimajo zaznamovati reči, kakšne so in kaj da so, ampak samo, kolike so. Števila nam dajejo mere, ki so med različnimi reči. Merjenje pa godí se zmirom na enako vižo, zato so tudi številni zapopadki si sorodni, narejeni po enej postavi. Kader merimo eno reč, jo primerjamo drugej, katero smo si vzeli za mero in taka je tudi s števili. Vse števila se dajo primerjati enemu, ki si ga vzamemo za mero, z enico. Vse števila moremo dobiti iz enice in, kar o zapopadkih, velja tudi o njih znamenjih: z enim znamenjem se dajo vse števila zaznamovati, z enojko. Bodi nam v primer za enojko pika ali čerta: lahko bode nam vsako število zaznamovati s samimi pikami ali čertami, katerih bomo vzeli več ali manj, kader je število večje ali manje. Tako zaznamovati števila je gotovo prosto, in ta način je bil gotovo tudi prvi, ki so ga ljudje rabili za pisanje raznih števil. Pa malo ročna je ta pisava. Kader je treba zaznamovati veliko število, nabere se preveč pik ali čert in težko je očesu in duhu, hitro najti in zapopasti, kar je zaznamovano. Človek si je tudi tukaj vedel pomagati. Izmisлил si je posebne znamenja, ki jih je postavljaj na mesto več pik ali čert, in ktere hočem imenovati vkupne znamenja. Po nemški bi se jim dalo reči Komplexzeichen. Vsakemu pride že na misel rimska številna pisava. Rimci so imeli čerto za enojko in na mestu da bi pisali pet čert zaporedoma, so si izvolili vkupno znamenje v podobi V. Da je mogoče po tem potu še dalje hoditi, vsak lahko spozna in tudi to, da je ročnost, ki se je tirjala od pisave, vedla k rabi takih vkupnih znamenj.

Omenjena enorodnost številnih zapopadkov človeku ni samo pomagala pri njih zaznamovanju v podobah, ampak tudi pri njih zaznamovanju v besedah. Tudi v jeziku si človek ni priskerbel za vsako število lastne besede. Poiskal si je besedi, pri katerih je v štenju počil in s kterimi je, kader je hotel, še večje števila izgovoriti, samo zvezal poprejšnje. Grenlandci ne znajo dalje šteti, kakor do petih, in tudi mi je nismo dalje dognali, kakor do desetih. Kader doštejemo deset, začnemo zopet pri eni in pravimo eno in deset ali krajše enajst i. t. d. in kader pridemo do deset in deset pravimo dve deseti ali dvajset i. t. d. Še le kader doštejemo desetkrat deset imamo novo vkupno besedo sto in od te sostavljamo zopet vse številne besede iz prejšnjih do tle, da pridemo na desetkrat sto. Za to število imamo še posebno besedo tisuč, od sle pa že neha jezik dosledno dalje stopati, zakaj že za desetkrat tisuč nimamo več posebne besede, kakor so jo postavim Greki v miriadi imeli. Ne morem tukaj zamolčati želje, da bi nam kdo, ki je zveden v jeziku in v starinah našega naroda, povedal kaj o pomenu naših številnih besed, in ako je kaj znanega, tudi kako so števila pisali in kako rajtali.

Še zdaj bi se dala med ljudstvom o tem marsiktera reč najti, ktera, akoravno bi nam ne dala pogledati v stare čase, bi vender

bila vredna, da se pameti ohrani. Zakaj šole in zmirom razsežnejša kupčija bojo kmalu izbrisale marsiktero posebnost v rajtanju in pisanju, ki je zdaj še med ljudmi. Pristaviti še hočem, da na Koroškem ne pravimo: štirideset, petdeset . . . devetdeset, ampak štiredi, petred . . . devetred, kar pomenja štiri redi, pet red (stari genitiv na mestu redov) i. t. d. Ni dvomiti, da so te besede povstale iz kake navade rajtanja ali pisanja. Pridejo mi Kinezi na misel, ki so rabili pri štenju niti, na katerih je bilo na vsakej nanizanih deset kroglic, ktere niti so polagali eno k drugej. Kader so na primer došteli do šestdeset in pet, so porabili šest nitek (šest redov) in pet kroglic od sedme. (Alexander von Humboldt v Crelle: Mathem. Jourh. IV. zv.) Znabiti so tudi naši očaki podobno ravnali. Pustim to reč drugim, kterim so duri odperte do matere, meni je samo hči prijazna.

Zakaj da si je človek naj rajši izbral za počivališče pri štenju število deset, ni težko vganiti. Vedlo ga je število njegovih perstov, po kterih je gotovo tudi pošteval v starih časih, kakor še zdaj rad po njih šteje. Grenlandci, ako štejejo samo do petih, so zadovoljni z eno roko, drugi narodi so vzeli obe na pomoč. Aristoteles omenja tudi traškega naroda, ki je štel samo do štireh, Humboldt pravi, da nektare ljudstva v Ameriki in Afriki štejejo do dvajsetih in jemljejo pri števanju roke in noge na pomoč, kar bi pri nas, ki smo več del obuti, težko hodilo.

Pa čas je, da se zopet obrnem nazaj k številnim pisavam. Omenil sem že ene, ki je prosta in ktero so ljudje lahko si mogli izmisliti, zakaj tudi v jeziku so imeli nakazano to pot. Rabili so to pisavo od znanejših narodov posebno Rimljani, stavljali so enojke, čerte, eno k drugej, in kader se jih je bilo nabralo pet, so na njih mestu stavili vkupno znamenje V, kader jih je prišlo zopet pet, so pisali VV ali krajše X. Takih vkupnih znamenj so še imeli za petdeset L, sto C, pet sto D, tisuč M. Stare rimske številne znamenja niso bile enake pismenkam, ampak te podobe so se še le napravile pozneje iz starejših za števila posebnih, kakor L iz I; C iz C; D iz □, iz ktere podobe je prej še znamenje I□ postalo; iz □□ so napravili C□ in pozneje besedi mille za ljubo M.

Rimljani so si nekerokrat okrajšali pisanje še na drugo pot. Niso samo zvišali pomena vkupnega znamenja za večje število s tim, da so mu pristavili znamenje za manjše, ampak tudi znižali so ga, kader so postavili to znamenje pred več veljavno. Pomenilo je postavim znamenje IX devet in znamenje XI enajst. Tudi v govoru so tako ravnali, kader so rekli duodeviginti, undeviginti za osemnajst in devetnajst. So ti prej tako govorili, ali so prej tako pisali?

Drugi stari narodi, kakor Feničani in Greki, njih učenci, so za-znamovali števila s pismenkami njih alfabeta, saj poznejših časov. Prav za prav se tudi ta pisava ne razločuje mnogo od rimske. Ima samo več vkupnih znamenj, namreč tudi za dve, tri, . . . dvajset,

trideset itd. posebnih podob. Od Grekov so s keršanstvom prevzeli naši očaki tudi njih številno pisavo, zaznamovaje števila s pismenkami kirilskimi. Podobno so tudi pisali števila Hebrejci, Egipčani in Mek-sikanci.

Kader se števila pišejo po omenjenem načinu, se zbere nektero-krat več enakih znamenj posebno pri večih številih, za katere vkupne znamenja že zmanjkajo. Tako so imeli Greki za miriado ali za deset tisuči znamenje M in kader so hotli pisati deset miriad, bi morali postaviti znamenje M desetkrat zaporedoma. To je sitno, zato so si okrajšali pisanje tako: na mestu da bi pisali M desetkrat, so postavili nad M tisto znamenje, ki je veljalo za deset. Nekterokrat se tudi najde, da to znamenje za deset ne stoji nad miriado, ampak spredej. Pervi teh dveh načinov je posebno v rabi pri Kinezih in Japancih, drugi pri narodih v južnej Indii. Omeniti še hočem, da se ta način pisanja nahaja tudi v novejših jezikih, kakor postavim: Francozi pra-vijo quatre vingt, quinz vingt (štirikrat dvajset, petkrat dvajset) za osemdeset in sto. Pravijo tudi soixante et dix (šestdeset in deset) za sedemdeset.

Vse številne pisave razdelujem jaz v tri razrede. V prvi grejo tiste, v katerih ima vsako znamenje zmirom in samo en pomen: k dru-gemu štejem tiste, v katerih eno znamenje dobiva razne pomene s tim, da se mu pridajo druge znamenja; v tretjem razredu družim tiste pisave, v katerih eno znamenje ima razne pomene, kader stoji na raz-nih mestih. Od prvih dveh razredov sem že omenil, kar se mi je treba zdelo, hočem zdaj iti k tretjemu, ki je za nas naj bolj imeniten, zakaj v njem stoji tudi tista pisava, katere smo mi zdaj navajeni.

Vzemimo še enkrat rimsko pisavo v misel. Potrebujemo po njej števila pisaje več znamenj in potrebovali bi jih zmirom več, kader bi hotli večje in večje števila pisati in kader bi še zraven želeli, da pisa-ne števila niso predolge. Vкупnih znamenj bi bilo zmirom več treba, množica tih bi tako narasla, da bi bilo težko, si pametiti toliko različ-nih znamenj in jih spoznavati na prvi pogled. Pisave, katere bom zdaj razložil, nimajo te slabosti; po njih se da vsako število pisati le z nekaj znamenji in bodi si število še tako visoko, ne bode treba za-nj novih znamenj iskati. Pa tudi ročna mora biti pisava, ki za-dostuje, da se da vsako število pisati; treba je tudi, da se lahko piše, da je kratko. To se doseže tako, da more eno znamenje imeti raz-ličnih pomenov in da se premembe teh pomenov na znamenju tudi očitvidne storé. Pervi korak na tem potu se stori s tistimi pisavami, ki jih štejem v drugi razred. Pa kmalu se pokaže, da tudi te še niso pripravne, vsim potrebam zadostiti. Zakaj pri veliko, veliko števi-lih bi se nad enim znamenjem nabralo toliko drugih, da bi še te pregledati težko hodilo. Slabost teh pisav leži tedaj v zaznamovanju prememb, ki jih dobivajo pomeni različnih znamenj, to zaznamovanje je še preokorno, premalo je ročno. Tudi te slabosti se znebiti, se je

podarilo človeku, ko je izmislil tiste pisave, ki sem jih vredil v tretji razdelek. Prememba v pomenu številnih znamenj se zaznamuje s premenbo v mestu, na katerem znamenje stoji. Vsako znamenje dobi drugi pomen, velja več ali manj, kader se postavi na drug kraj. Treba je zdaj imeti samo še postavo, ki veže premembo v pomenu na premembo v mestu, sicer bi vsak prestavljal številke, kakor bi se mu ljubilo, in dajal bi jim pomene, kakor bi se mu dopadalo. Ta postava je za vse take pisave ta, da velja vsako znamenje na mestu, ktero je za eno stopnjo bolj proti levi, nekterokrat več (um ein Vielfaches mehr), kakor na mestu zraven proti desnej. Po pisavi, ktere smo mi zdaj navajeni, velja vsaka številka na mestu za eno stopnjo bolj proti levi desetkrat več, kakor na mestu zraven proti desnej. Navada je občna, pisati samo od leve do desne ali od desne do leve, tako tudi pri pisanju števil. Prestavljajo se tedaj številke samo na eno stran, od desne do leve, ne pa tudi na druge strani, postavim od zgor na vzdol. Dosti imamo tedaj na enej postavi, ki veže prestavljanje številke na premenjanje pomenov. Ker se ravna po pisave tretjega razreda po postavah, imenujemo te pisave tudi številne sostave in različne sostave razločujemo po postavah, po katerih se ravna. Te postave so si pa samo razločne v tem, kolikokrat da zraste pomen številke, kader stopi za eno mesto proti levi, tedaj se razločujejo tudi različne številne sostave samo v številu, ki pove, kolikokrat da zraste pomen znamenja, kader se rine za eno stopnjo proti levi. To število hočem sostavno število imenovati, mogli bi mu po nemški reči Systemzahl. Nemci jo sicer tudi imenujejo Basis des Systems, kar bi se po naše glava številne sostave glasil. Po sostavnem številu se tudi sostave imenujejo. Obče pri nas rabljena številna sostava se imenuje dekadiška ali desetiška, ker je nje glava desetica. Imenuje se dodekadiška tista, ki ima dvanajstico za sostavno število; po tej pisavi bi tedaj vsaka številka, kader se prestavi za eno stopnjo proti levi, veljala dvanajstkrat več, kakor na prvem mestu, na katerem je stala poprej.

Pisaje števila po enej teh pisav ali sostav, potrebujemo toliko znamenj, kolikor ima sostavno število v sebi enic, prav za prav še eno manj. Zakaj dosti je, ako imamo znamenj za tiste števila, ki so manjše od sostavnega. Kader je treba pisati sostavno število, se to že stori, če se postavi znamenje za enico ali enojka za eno stopnjo proti levi. Treba je pa zdaj še zaznamiti, da stoji enojka na drugej, ne pa na prvi stopnji. To se napravi tako, da se prva stopnja izpolnjuje z drugim znamenjem, ki ne pomenja nobenega števila, ki nam zaznamuje samo mesta, na katerih nobene številke ni. Imamo v dekadiški sostavi devet znamenj za števila manjše od sostavnega, od desetice, namreč 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 in imamo še eno znamenje za izpolnitev tistih stopinj, na ktere kake druge številke postaviti ne smemo, stavimo ga na prazna mesta in to znamenje ne

velja ničesar imenuje se za tega deli nička in piše se: 0. Kader bi pisali števila le na takih podlagah, na takem papirju, ki je črtan od leve do desne in od zgor na vzdol tedaj razdeljen v same prostore na štiri ogle, bi znamenja 0 ne potrebovali. Treba bi samo bilo pri pisanju začeti od desne in postaviti v vsakega teh kvadratov samo eno številko, tako da bi vsak kvadrat bil za eno stopnjo; tiste stopnje ali kvadrate, v katerih nobena številka ne sme stati, bi morali prazne pustiti. Vsak bi pri tako pisanem številu lahko spoznal, na ktere stopnji da stoji vsaka številka, treba bi mu bilo samo kvadrate šteti od desne do leve.

Razne številne sostave se razločujejo med seboj, kakor sem že rekel, po sostavnem številu. Številnih sostav se da toliko napraviti, kolikor se hoče, zakaj vsako število se more vzeti za sostavno in da posebno sostavo. Za primer hočem vzeti diadiško, ki ima dvojico za glavo. Po tej pisavi velja tedaj vsako znamenje na mestu, ki je za eno stopnjo bolj proti levi, dvakrat več, kakor na stopnji zraven proti desnej. Po tem, kar sem zgorej že razložil, nam je za to pisavo le dveh zaminj treba. Zakaj sostavno število je dvojica, in kader hočemo pisati to, postavimo samo znamenje za enico na drugo stopnjo. Bodi nam, kakor navadno enojka 1 in nička 0. Pisali bomo tedaj dvojico z znamenjem 10, za tri bomo morali pisati 11, za štiri 100 itd. ker enojka velja na pervej stopnji eno, na drugej dvakrat eno ali dve, na tretjej dvakrat dve ali štiri itd. Deset bi morali po diadiški pisati 1010, dvajsti pa 10100.

Za tetradiško številno sostavo, koja ima štiri za glavo, bi potrebovali štirih znamenj, treh za eno, dve in tri, in enega za ničko. Štiri, osem, šestnajst, sedem in dvajsti bi pisali 10, 20, 100, 123.

Ako bi zdaj kdo prašal, ktero sostavo naj si izvolimo, mu odgovorim, naj ročnejšo. Pisava bode ročna, kader ni treba mnogo znamenj imeti, tedaj sostavno število ne sme biti previsoko. Po tem bi bila diadiška sostava naj bolj pripravna. Kader pa rabimo malo znamenj, tim večkrat bode treba posebno pri pisanju velikih števil, napolnovati zmirom več in več stopinj, kakor smo zgorej vidili, da za dvajsti po diadiški pisano potrebujemo pet stopinj. Števila tedaj postajajo predolge, ako se pišejo po takej sostavi, ki ima prenizko glavo, dolgost pa nasprotuje ročnosti v pisanju in branju. Treba je tedaj tudi tukaj hoditi tisto zlato srednjo pot, ki se nam svetuje povsodi. Mi rabimo zdaj dekadiško sostavo. Zakaj da se je ta ljudem naj bolj prikupila in ne kaka druga postavim dodekadiška, ker se sicer dvanajstica vender bolj ima v čislu, kakor desetica, se po mojih mislih da lahko razložiti iz tega, da velja v dekadiškej sostavi tisti zakon pri pisanju števil, ki je vodil človeka pri zaznamovanju številnih zapopadkov v besedah, da se ravna zaznamovanje tih zapopadkov v podobah pisave, v številkah, kakor v podobah jezika, v besedah, po enem načertu, po enej misli. (Konec sledi.)

Popotovanje iz Litije do Čateža.

(Dalje.)

Da se mi ne zaméri, ako govorím nekoliko o pevcih, ktere je imenoval Mertoláz. Kančnik je imel, kakor je slíšati, v mladosti čudno osodo. Bil je dobro dolgo proti koncu svojega života učitelj in orglar v Dobrépoljah, kjer je tudi umerl léta 1841 ali 1842. V pésmih pravijo da je vsacega prekosil. Zabrénčal je, kadar se je lotil, vsaki praznik in vsako nedéljo novo pésem; dajál je sam besede in napevc, ki so si bili pa vsi jako podobni. Kančnikovo imé je slulo široko po Dolenskem. Poleg svétih je zdelal mnogo družih, posebno zabavljivih in zdravíc. Naj več so gotovo zabavljlíce vrédne, v kterih kaj rad šéska žené; pa vender si ni mogel kaj, da bi se ne bil trikrat poročil. Prepévajo se nektare njegove še zdaj po Dobrépoljah, po Laščah in po Ríbnici. Nar imenitneje so: „od svinjárjev; od lončarjev; mož in žena; od uší in bolhe; kaj nevésta prinese k hiši (posebno sméšna in poséбно — kosmata).“ Izmed pobožnih tudi še zdaj hodi po deželi: „od zvonov,“ zložena takrat, ko so Dobrépoljci napravljali nove zvoní k cerkvi.

Gotovo ni bil praznoglav; ali uka je imel premalo. Vsako je zapel takó, kakor jo je spisal; in vsako je spisal, kakor mu je prišlo pod palec — zatoraj tudi niso, da bi se iz njih učil jezika ali druge pevske vmétnosti. Nekoliko je natisnjenih med národnimi; toda naj sméšneje se pogrésajo, ker jih Korítko morda ni slíšal, ali pa, kar je še bolj resnici podobno, ker so se mu zdéle prekosmate. Ljudstvo je v šalah robáto, v jeziku rado ohlapno; take so tudi Kančnikove pesmi. Skladal je časi tudi verze (to imé jim je sam dajál), kterih pa ni pél, ampak samo govoril, vzlasti pri vinu, ki ga je verlo číslal po navadi slehernega pevca. Dva taka verza sta mi znana. Pervi vbada učene poete, ter se glasi:

„Vi pojete takó,
Da vas nihče zastopil ne bó;
Mi pa pojemo takó,
Da nas zastopi vsaki lahkó:
Filozofi in poetje,
In vsi drugi kmétje.“

Drugi pripoveduje, kako v Laščah zvoní:

„Vse stvari	Vsaki dán
Bogá časti:	Tud podgàn;
Jerebica,	Še jaz ga bom — bom!“
Kukavica,	

Pri zadnji verstíci je vselej izpraznil kozarec, ako je sedél pri vinu. Vse ga je rado imelo, ker je bil poln šaljivosti. Pripoveduje se, kako mu je bilo enkrat primanjalo kurjave, pa da je v nedeljo

po deseti maši, ko so ljudje ravno začenjali iti iz cerkve, zaorglal čisto novo poskočnico. Dobrépoljci se ustavijo, in vlečejo na uho, kaj ti bo? Hitro jim zabása (debélo gerlo je imel) čudno pésem, polno smeha. Toži jim, da ga zébe še celó za pečjó, ker nima pri hiši toliko poléna, da bi ga za psom vergel. Kmaló so mu napeljali veliko skládavnico derv.

Kakor vsak imeniten mož, tako je imel tudi on posnémavce; toda zadéla jih je navadna osoda — nobeden ga ni doségel. Enega izmed njih sem poznál. Reklo se mu je Bravíнец, in bil je kmet, blizo Turjaka domá. Znal je brati in pisati, še orglati za silo. Ali gotovo bi Kančnik ne bil nikdar zapél kaj tacega, kakor je ta:

„Častimo svetega Jurja

Po suhem in po murji!“

Njegove nar slávneje pesmi pa vender nisem slišal od kraja do konca, ker je sam več ne poje — zdí se mu prehudobna; drugi je pa tudi nihče več ne zná. Bila je zabavljíca: „Píkcú“ (nekácemu beríču), ki je ubozega siromaka preganjal in lovíl, ko se je po hostah in berlozih skrival pred vojáščino. Takrat si je obilo hudega skusil, kar pripoveduje še dan danes, ako ni umerl. Dvé léti je, kar sem zadnjič vidil jako postaranega.

Od šmarskega šomaštra, ki je berž ko ne tudi Kančnikov posnémavec, ne vem nič razun kacih pét verstic žalostne pesmi, zložene o prezgodnji smerti njegovega sina, ki so mu ga bili vzeli na vojsko,

„tam je muzicíral,

Pa se je ferdérbal,

Ker je prešváh persi bíl.“

Izmed Kančnikovih pesmi še zdaj slové tiste, kar je zabavljivih in godčevskih. Narod šale ne čísla samo v navadnem pogovoru, kakor nam kažejo mnoge ribniške smešnice, ki so ravno po Ribnici nar bolj znane; ampak Slovincu je dobrovoljnost vséč tudi v knjígah. Prepričan sem, da prosti ljudje v „Novicah“ radi béró, kar piše Kurnik; in ravno le-ta pevec si je v rodu s Kančnikom. Kmetje imajo še celó veselje nad lažnjívim Klukcem (Münchhausen) in nemškim Pavlihom v slovenski obleki (Eulenspiegel), daravno je oboje le prestavljeno, pa še zlo po verhu. Kaže nam vse tó, da bi jako ustrégel, kdor bi znal resníco zavijati v prijetne šale. S taccim pisanjem bi se ljudstvo naj láže budilo, naj láže bi se mu dajalo veselje do knjíg. Se vé, da bi se moralo pisati v domači besédi, v domačih mislih, na podlagi domačega življenja, da bi Slovenec vidil Slovenca v knjigi, kakor vídi svoj obraz v ogledalu. Tacemu delu pa gotovo ni kos, kdor ne vé, kako ljudstvo misli in govórí, kaj ga razveseluje, kaj žali; kakove so mu kreposti, kakove napake. Hočéš li biti pisatelj, moraš naj pervo jezik iméti, kolikor je mogoče, pod svojo oblasjó; moraš do dobrega poznati narod — sicer je vse

vpuhlo, kar pletenčíš, akoravno morda, sam sebe in svoje bistroglavnosti čez méro vesel, meniš, da tvoje delo je s tim bolj izvrstno in gotovo nesmerne slave; da je vredno tvoje pero, naj bi se obésilo v kako cerkev ali na široko razpotje za véčen spomin, da bi se nad njim izgledovali pozni rodovi, in čudili se njegovi kreposti, kakor se tudi mi še zdaj čudimo velícemu ajdovskemu rebbru, ki vísi na Gorenskem v Cerngrobu. Mogoče je, da se ti plazi vse to po možganih, ali morda še tudi kaj družega; toda — čas je véter, ki pléve razpiháva, in le zerno pušča.

Marsikdo večkrat zavpíje med nami: za ljudstvo! za ljudstvo! Ali vprašam: koliko je prav za prav pisanih knjíg za slovensko ljudstvo? Le sami duhovni ugajajo dušnim potrebam v narodu, in vsi naši tiskarji, ako so imeli kaj dobička, gotovo si niso z družimi knjigami tako opomogli, kakor s pobožnimi. Koliko natisov je učakala sama „dušna paša!“ Ne smé se oponašati, da Slovenec brati ne zná in noče, in kadar kaj v roko prime, nikoli ne vpraša po drugačnih knjigah, kakor po samih pobožnih. — To ni takó! Res je, da starci po kmetih večidel še čerk ne poznajo; ali starci merjó, in mi tudi ne pišemo zá-nje, ampak za mladi zarod, ki se mora učiti; trudimo se zanamcem v korist, da bi oni doveršili, česar prednjimcem ni bilo moči. Ako tudi mlajši ljud posvetne knjige še zdaj gléda po strani, to je samo zató, ker Slovenci ménijo sploh, da so prazne vsake bukve, če niso duhovske; in kdo bi si upal tako biti prederzen, da bi se prvi pripognil in kamen pobral zavoljo te misli? Opomniti pa tudi moram, kako so kmétje moje domovine v slast prebírali Svetina *). Komaj so dobili knjižico v vás, in berž se je verstila od hiše do hiše; in še zdaj se časi ménijo pozimske večere, kako se je godilo dvojčkoma Janezu in Pavlu. Sme se reči, da je bila ta knjíga skoraj do dobrega postala národna; škoda je le, da se ni tiskala drugič, ker je bilo gotovo hitro zmanjkalo pervega natisa, kajti dan danes je ni več dobiti na prodaj; še med ljudmi se rédko nahaja. Tudi Robinzonova povest je prostemu človeku jako po godi; ali — jezik jezik bravca straši! Kdor ni bil med ljudmi, ne verjame, koliko pisáva pomaga bukvam, da se prikupijo ali odkupijo. Minulo jesén sem vidil kmeta, ki je serdit vergel knjiго pod klop, ker je zavoljo prekosmatega nemčenja ni mogel umeti, akoravno je na čelu nosila lažnjivo imé: „za prosto ljudstvo.“ Na Dolenskem sem naletel domačina, ki je imel celó Robidovo fiziko; skerbno me je izpraševal, česar ni mogel sam razuméti. Iz tega, kar

*) Ta knjiga se prav za prav imenuje: „Sreča v nesreči,“ ali popisvanje čudne zgodbe dvéh dvojčikov. Podučenje starim in mladim, revnim in bogatim. Špisal in na svitlobo dal Janez Ciegler, fajmošter per s. Tilni v Višnjigori. 1836.

se je opomnilo do zdaj, vidimo jasno, da ljudstvo bi užé bralo, ko bi le imélo kaj. In kakor bi rastlo med nami število dobrih knjíg, tako bi tudi rastlo med narodom veselje do njih.

Čertice iz življenja Šnakšnepskovskega.

IV.

Dva mesca sta že pretekla, kar nisem verlega gospoda Šnakšnepskovskega vidil; namenil sem se tedaj, ga spet enkrat obiskati. Grem naravnost v njegov kabinet. Ravno sem hotel na vrata poterkati — kar ostermim in roka mi zastane.

Pri na pol odderznenih durih vidim Šnakšnepskovskega na stolu sedeti; pa to ni več Šnakšnepskovski, komaj le senca nekdanjega Šnakšnepskovskega. Obraz je upaden; uderto, na pol zaperto in stermeče oko zré na tla vedno le na eno mesto. Sicer rujavi lasje so zelo pobeljeni, in zmeršeni na zgerbančeno čelo visé. Njegova brada, popred zmirom gladka kot lice novorojenega deteta, zdaj gotovo že štirinajst dni britve vidila ni. V levi roki derži majhno tablico, desna mu pa kot mrtva visi na tla. Tu sedi kot kip, izsekan iz mrtvega marmeljna.

O Šnakšnepskovski! kakšna nesreča te je zadela? — Ko bi bil Šnakšnepskovski jarm zakona nosil, bi djál, da je šla gospa Šnakšnepskovska „ad matres“ počivat; pa saj dobro vem, da je on še vedno deviški samec. —

Zdaj se je nekoliko premaknil, pogleda tablico v levi roki, in izdihne globoko, da stene votlo odmevajo, zraven pa nekaj nerazumljivega mermra, iz katerega le besede: Adelops — Judendorf — razumim. Te besede so mojo radovednost le še bolj zbudile, toraj stopim v kabinet, se mu počasi bližam in mu položim roko na ramo.

Zdaj odpre oči, kot bi se zdramil iz dolgega spanja, vzdigne glavo in me milo pogleda.

„Dragi gospod!“ ga nagovorim, „kaj ste tako žalostni, kaj se Vam je zgodilo, kaj Vas je tako spremenilo, da Vas skoraj spoznati ni?“

Mož raztegne široke usta, se ironično nasmehlja in pravi: „O verjamem, da sem se spremenil. Povedal bi Vam vso nesrečo, ki me je zadela kot strela iz jasnega neba; pa čemu bi si s povestjo ponavljal vse terpljenje in vse muke, katere je moja duša prestala. — Čemu bi si še enkrat odpiral vse kervave rane, ki mi jih je vsekala ta zguba. O Adelops! o Judendorf! o Judendorf!!

„Prosim Vas gospod, povejte mi vse, gotovo se Vam bo serce zljajšalo, kot svojemu prijatlu mi odložite pol bremena.“

Nekoliko časa me pogleduje, potem me prime za roko, me posadi na zofo, nekoliko pomisli in zadnjič začne:

„Znano Vam je, da naša deželica slovi po vsem svetu zavoljo znamenitnih živalic, ki pri nas v podzemeljskih jamah prebivajo, s katerimi se ne more nobena druga dežela ponašati. Ravno jutri bo tri tedne, kar sem v kerški jami najdel novega keberčka, Adelopsa po imenu, ki se od družih svojih sorodnikov prav dobro loči. Mislite si moje veselje. Ko pridem domu, ga hitro kontrofiram, popišem in prijatlu Gimpelspatzu na Dunaj pošljem. Na tega keberčka sem si zidal zlate gradove. Ker akoravno mi ni toliko za posvetno čast, kot za učenost in za blagor človeštva, vender ne morem z mirnim očesom gledati, kako moji nasprotniki za vsako majhno stvarico svetinje, križice in diplome dobivajo, mene pa nevošljivi samopridneži vedno odrivajo. Ta keberček bi mi mogel saj vrata v cesarsko akademijo odpreti. Moj prijatelj Gimpelspatz bi bil lepega novinca v velikem zboru „in persona“ pokazal in če bi bil ravno spet nevošljivi Štrucelius vse žile napenjal, mi saj diplom akademiškega uda ne odide. — Pa človek obrača, Bog pa oberne.

Drugi dan po kosilu prebiram časnike in naletim tudi na novico, da sta sinoč ljubljanski in dunajski vozovlak pri postaji Judendorf skupej zadela, da so se vozovi podrobili in se tudi veliko blaga poškodovalo. Ko to preberem, mi začne strašna misel ustajati. Kaj! ko bi bil tudi moj edini Adelops, punčica mojega očesa, na nesrečnem vozovlaku. Še enkrat preberem prigodbo, primerjam dan in bolj in bolj se mi dozdeva, da je moj ljubljeneček med nesrečneži. Oh ko bi bilo to res, kaj bi jaz revež počel? Začne se mi po glavi bloditi, veržem časnik iz rok in derem na pošto. Spehan pritečem tje. „Kdaj ste oddali škatlenco z mojim keberčkom?“ „Včeraj!“ mi odgovori neusmiljen uradnik, nemisleč, da mi z eno samo besedo utopi vse moje upanje.

„Oh včeraj! zakaj pa ravno včeraj!“ tožim vradniku.

„Kdo zlodja! bo vedil, kaj se lahko vse zgodi, pa en keber manj ali več, koliko ljudi je zraven konec vzelo! Vaš keber, to je nar manjša stvarica.“

Meni se pred očmi kar černo stori, nič mu nisem odgovoril temu zarobljencu, hitim v telegrafijo in telegrafiram v Gradec vodju železnice, svojemu nekdanjemu sošolcu, da naj pošlje naglo na mesto nesreče komisijo, ktera bi natanjko preiskala, kaj se je z Adelopsom zgodilo. Se ve, da nar raji bi bil sam zderčal po telegrafu na mesto, ko bi le mogoče bilo.

Čakam odgovora, čakam in čakam, odgovora ni! V strahu in trepetu preživim štirindvajset ur, bile so mi pol večnosti. Druzega si nisem mogel misliti, da prijatelj ni sporočila prejel. Kaj mi je početi?

Napravim se in tavam proti kolodvoru. Še le ko derdram po železnici se popolnoma zavém, in vsa moja nesreča mi spet živo stoji

pred očmi. O Adelops! ali si še cel, ali zdrobljen ležiš v Judendorfskem prahu. Bolje bi bilo zame, da bi te nikoli vidil ne bil!

Tako se peljem naprej; ničesar nisem slišal, kaj se okoli mene godi, le na eno besedo sem vedno pazil in ko vender enkrat konduktér zavpije: „Judendorf, eine Minute Aufenthalt“ planem iz voza in najdem kmalo nesrečno mesto. O Judendorf! kraj nesrečnega imena, ti si mi vzel biser mojega življenja, ti si mi pokopal vse misli visokoleteče!

Zdaj sem na koncu svoje povesti, ne bom Vam na dolgo in široko iskanja popisoval. Iskal sem celi dopoldan in od mojega biseru ni duha ne sluha. Poldne odzvoni — Adelopsa le še ni! Mrak že nastaja in že sem obupal nad svojim iskanjem. Prevzdignem še eno desko — in tu je zdrobljena moja škatlica, v nji pa Adelops, ves potolčen, ves zdrobljen, le ena zadnjih nog je še cela; vzamem jo — tú jo vidite v ti tablici shranjeno in zdaj se k nji vsedam in jo gledam, da enkrat ugasne tudi moja že slabo berleča luč življenja.

„Gospod nikar preveč ne tugovajte, ga tolažim, saj lahko še enega ujamete.“

„O nikoli več, nikoli več nobenega. Sem že potem iskal in tudi hlapec Boštjan je iskal tri dni; pa ni nobenega več, on je bil edini svojega rodú, jest ga nisem bil vreden, torej je zginil — in ž njim moj diplom.“

„Nikar še ne obupajte, gotovo se še eden najde, napravimo se jutri, tudi jaz Vas bom spremil in Vam pomagal iskati.“

„Kaj Vi greste tudi? Res! Vi ste srečen človek, drekoberb-čeka, ki sva ga oba že zgubljenega mislila, ste našli, znabiti da enega zasledite. Jutri ob sedmih odrinemo. Prosim, ne pridite prepozno.“

„Se bom pospešil, zdaj pa zdravi!“

Šnakšnepskovski me spremi do vrat in ko me še enkrat poprosi, da gotovo pridem, gre nekaj bolj vesel v svoj kabinet.

Jelšovar in Lešovar.

Jel. Zdaj imajo Slovenci vendar dve čisto slovenski škofiji.

Leš. Ako bi Kočevarjev ne bilo.

Jel. Nemški Kočevarji v ljubljanski škofiji so vsi v en kot stisnjeni, se zaporedoma slovenski učijo, in se bôjo čisto poslovenili.

Leš. To je res, pa slovenski kočevarji so po obeh škofijah gosto nasejani, ne marajo za materni jezik in kočevarijo Slovence, svoje rojake, po vseh kotih.

Jel. Ti in tvoj sosed sta se dala v društvo živinomilstva vpisati, pa dereta svojo živino zdaj hujše, ko pred!

Leš. Prijatelj, motiš se.

Jel. Kaj sem ti slep, da bi se motil. Ravno sem vidil, kako je tvoj sosed svojemu klusetu s kolom rebra premerjal, ti pa svoje tukaj mlatiš, da ti komaj še diha.

Leš. Motiš se, ti pravim. To kluse je sosedovo, moje je pa pri sosedu. Kar sva družbana živinomisltva, zamenjavava ob vsakem delu svoje kluseta, in se po takem varjeva, da nobeden svoji živini kaj žalega ne stori.

Leš. Kteri besednjak bi bilo bolje si omisliti, Vodnikovega ali Cafovega?

Jel. Cafovega.

Leš. Cafov besednjak bo morebiti še le čez 100 let na svilo prišel.

Jel. Ravno zato bi ga rad učakal.

Zagorske narodne pesme.

(Poslal A. Kos.)

1.

Oj Jelena, jabuka zelena!
Nju zarasla trava deteljina.
Nju mi žanju gizdave devojke,
Gizdave devojke zlat'ni serpi.
Kar nažanju, sve pred konje denu:
Jete, pite mōga bratca konji!
Jer mi čete dalko putovati,
Čez tri gore, gore su visoke,
Čez tri vode, vode su duboke,
Gde nemogu ribe preplivati,
Neg' da bi ju konji prejahali.

2.

Meni ljudi vele:
Hod' se junak ženit!
U travicu zajdem,
U travici legnem.
Meni smertca dojde,

K meni se pritegne.
Glejte, ljudi glejte!
To je moja žena,
Mati cerna zemlja.

3.

Oj Ivane, oj Ivane
Sivi moj sokole!
Puščaj perje, puščaj perje,
Tam do moga dvora.
Tu med dvore, tu med dvore,
Med te tri devojke:
Perva Kata, prva Kata,
Druga Katarina;
Treća Mara, treća Mara
Podvorkinja mlada.
O moj Bože, o moj Bože!
Mladoga junaka,
Za vrat bi mu, za vrat bi mu
Privezale granku.

Glasnik literarni.

Odgovor sestavkn „Potrebe Slovincov glede prirodnih ved.“

V zadnjem „Glasniku“ pravi g. V. J. v omenjenem sestavku poréd družega tudi to, da če nam za kako misel manjka besede, ako je ne zaležemo v slovarjih, in tudi ne v vsem zapisanem in nezapisanem bogastvu slovenskega narečja, potem jo še le omislimo, kakor uže bodi, toda vsi po enakem, ne vsak po svojem potu; da je pa še bolje, če si jo izposodimo pri naj bližnjem sosedu, sorodniku po jeziku in po nravih.

Ker je, in ker tudi mora biti v zadevah, kakoršna je ta, vsa-
cemu prosto, da odkrito pové svoje misli, zato menim, da bi se na to
odgovorilo tako-le.

Kar se tiče slovarjev, dozdam še nobenemu, kolikor jih je ob-
sijalo slovensko solnce, ne moremo verjeti, da je v njem vsaka bese-
da res navadna in dobra; in če je narejena, da je res prav na-
rejena; to le samo tisti precej o prvem loči, kdor jako dobro zna
jezik. V slovarjih beremo: „jutrodeželec“ — morgenländer (kmet
bi djal: „jutrovec“), „vse ponosljujoč“ — naseweis, in še
mnogo ravno tako zlih reči. Tudi je v njih dovolj zaznamovanih, da
so iz družih narečij, pa vender se govoré široko po naši deželi;
druge stojé med novo skovanimi, ali rabil jih je uže stari Slo-
venec; koliko jih je še celo na robe zapisanih, ker je pisavec
ali na robe slišal, ali pa uže pozabil, kako je slišal. Tedaj ni
vsaka uže zavoljo tega, če stoji v kacem besednjaku,
vredna, da se vzame v splošno rabo, še posebno pa v bukvah,
kmetom odločenih, od kakoršnih se menimo tukaj!

Ravno taka je skoraj z vsim družim nezapisanim boga-
stvom.

O nezapisanem jezikovem zakladu opominjamo samo to, da
ga še nihče med nami ne pozna po vsi njegovi obilici; da tedaj
ni vselej mogoče prevdariti in preiskati, je-li potrebna beseda med
ljudmi kje v navadi ali ne. Za koliko stvari jemljemo nove besede;
ali kmet ima vender, če ne povsod, pa vsaj po enih krajih, za ravno
tisto reč dobro, domače ime, knjigam še čisto neznano. Vemo, da
nektera beseda je navadna samo v tej ali uni slovenski strani, druga
samo v kaki vasi; tretjo pa govori morda le sem ter tje še kak sta-
rec, toda ko bi prišla pisatelju na uho, gotovo bi se začudil, kako
lahko in prosto se dopoveduje to, kar je njega tolikanj vicalo, preden
je dobil pravo ime — napek narejeno. Če bi sleherni pisatelj mogel
s torbo hoditi od hiše do hiše za besedami na lov, vender bi se
ne ogrenilo uže o prvem vse, kolikor je tod in tamkaj navadnega.
Živ jezik je drevo, ki vedno odganja.

Kadar kaki reči ne vemo imena, to se ve, da si ga moramo
dobiti; ali rekel bi, da ne kakor uže bodi, ampak jeziku po
všeči; to zna pa zopet samo tisti, kdor je terden v jeziku. Iz
glave si moramo izbiti misel, da je besede kovati pri nas le igra-
ča, dopuščena vsacemu, kdor vé, kako se „riba“ sklanja. Mi se
učimo jezika vse premalo, vse prepoverhu; zato ne moremo, in
tudi celó ne smemo uže zdaj omišljati vsaki stvari po-
trebnega izraza vsi po enacem, ker ne moremo nikogar siliti,
da naj v pisavi rabi to ali uno besedo, ako je za terdno prepričan,
da ni vredna pasje dlake. Vertovec je spisal: „vinorejo;“ ali
to ime je napek narejeno uže zato, ker Slovenec redi vole, kra-
ve, junce, nikoli pa ne vina ali sadja; tudi se ne more priki-

mati, da je sestavljena, kakor hoče jezik imeti. Kdo bo tedaj primoral Dolenca, da naj piše in govori: „vinoreja,“ ker ima za ravno ta pomén domačo, dobro, staro besedo: „vinstvo?“ Ribničan pravi: „kuna belica — steinmarder, „kuna zlatica“ — edelmarder; naši pisatelji pa bi gotovo bili pervej dali ime: „skalovna,“ drugej pa: „žlahna kuna.“ Bodi si, da bi te in nešteviline druge reči po knjigah neslovenski imenovali 30 let; ko bi se pa 40. leto oglasil kdo, ki je slišal med narodom, kako je domače, ali bi ne smel pisati, kakor je prav, ker bi potem več ne hodili vsi po enakem potu? Tehniški izrazi se le počasi uterdijo; stanové se ob enem z vednostmi; enaki so oblačilu izraelskih otrok, ki je v puščavi rastle s telesi vred. Prigovor je: Dunaj se ni sozidal v enem dnevu, pa tudi v enem letu ne; zato si nikar ne belimo glave, kje bomo dobili uzdo, preden konja imamo. Le jezika se bolj učimo, potlej še le začnimo pisati sleherni v svoji reči, v kateri je védin, pa nam ne bo treba tako loviti beséd, kakor zdaj; tudi bomo laže bolj po enacem narejali nove izraze; in kar bo naredil eden, gotovo bo tudi laže dobilo splošno veljavo, ker ne bomo več tako uborno páčili. S tim pa nikakor ne velim, da ne iščimo besed med ljudstvom. Dobra imena, posebno tehniška, imajo vzlasti Slovencem veliko veljavo; rabili naj bi jih v pisanji, in hranili v dobrih slovarjih. Le to je moja in menda vsacega pametnega rodoljuba misel, da ne veršimo v naglici, kar se more samo počasi zveršiti. Jezikove reči, ki so omišljene, kakor uže bodi, naj ne upajo, da jih bodo v rabo jemali vsi pisatelji, mednamci in zanamci; tako blago je za silo, kakor bukova terta. Vse enako je, naj piše kdo: „lepotinski čut,“ ali pa: „krasočutje;“ to in uno je le za „interim,“ dokler nimamo nič veljavnejšega.

Kar se tiče ptujih imen, menda le kak serdit purist ne bo z gosp. pisateljem enacih misli, da „logika“ naj ostane „logika“ i. t. d.

Zdaj še nekoliko zastran jemanja iz družih narečij. — Ako se piše učenim Slovencem — kakoršnih, razun male peščice pisateljev, ni dosti — gotovo nihče ne bo terdil, da bi nikoli ničesa ne smeli vzeti iz družih narečij, ali pa iz stare slovenščine; toda izbirajmo si le stare, krepke besede, ki so našim podobne, pa ne spakedrane novine! So pa li bukve namenjene prostim ljudem, kakoršnih je naj več med nami, takrat ne smemo delati kalíža, ker le prosta, domača beseda se naj raje prime prostega serca; samo po takem potu ne bo vse naše delo mlatva prazne slame. Naj bi še tako „razgovetno“ pisali, če bo v knjigi vse polno gomzelo neznanih „slov,“ kako bo kmet razumel reč, ko ne bo razumel jezika? Po sili mi hodi na misel Prešernov epigram:

Gorjancov naših jezik poptujčevši,
 Storiš, da kolne kmet, molitve bravši.

Preden končám, naj še opomnim, da čeravno je morda res jako treba ljudstvu „razlagati redivnost in vrednost njegovega živeža, imenitnost železnih cest“ i. t. d., vender menim, da bi narodu za zdaj mnogo bolj koristile dobre povesti, kratkočasnega in podučnega zapopadka, in druge take reči, pisane v domačem govoru in v domačem duhu. Veselje do branja mora biti med Slovenci mnogo splošneje, kakor je bilo dosihdob, in kakor je še danes — česar so pa tudi pisatelji krivi —; potem še le oznanujmo natorne *) vednosti, ker slab život, ne more precej težke hrane.

Fr. Levstik.

* Nevtrudljivi pisatelj g. Ivan Kukuljević je obogatil literaturo jugoslavensko s preimenitnim delom, ktero bo služilo ne samo pisatelju, ampak celemu slovanskemu narodu v čast in slavo. To delo, kterega smo že dolgo časa željno pričakovali, je „Slovník umětníkův jugoslávských.“ Pervi zvezek, olepšan s podobami umetnikov Benkovića in Avramovića, šteje 112 strani v osmerki. Bogato gradivo je zverstenó po abecednem redu. V prvem zvezku se nahaja lepa versta umetnikov jugoslavenskih od imena „Agapić“ do „Heinricus pictor de Gurk.“ — Od ravno tega pisatelja je pred nedavnim na svitlo prišel drugi zvezek „Pěsňikov hervatskih XVI. stoletja.“ Obsega petnajst pesnikov iz one znamenite dobe hervaškega pesništva. Sledeči zvezki, ki so že pripravljeni za natis, bodo obsegali mnogo slavnih imen iz one za jugoslavensko literaturo toliko imenitne dobe, kakor so: Jak. Armalusić, Mih. Babutinović J. Baraković, Sava Benevišević, Sim. Budinić, Mar. Gazarović, J. Gučetić, J. Gundulić, Bart. Kašić, A. Komulović, Raf. Levaković, J. Lučić, T. Marnavić, M. Marulić, M. Minčetić, Dinko in Mart. Ranjina, Dom. Zlatarović i. t. d. Knjiga, VII — 103 strani v veliki osmerki, veljá le 40 kr. Bog daj, da bi te lepi knjigi tudi v naše kraje priromale!

* Izverstna „Russkaja besěda,“ ktera izhaja v Moskvi v štíreh velicích zvezkih vsakega leta, prinaša v 3. delu 1857 razun mnogo drugih lepoznavanskih in podučnih sestavkov tudi o nas Slovencih prav obšíren in zanimiv etnografičen spis od našega učenega rojaka Dr. V. Kluna, profesorja na dunajski kupčijski akademii.

* V Parizu je na svitlo prišlo prav imenitno delo pod naslovom: „Les Manuscrits slaves de la bibliothèque impériale de Paris“ (slavenski rokopisi cesarske biblioteke v Parizu) od učenega Rusa Martinova. V knjigi se govori o 27 različnih slavenskih rokopisih; sedem je ruskih, tri so serbski, eden glagoliški in ostali staroslovenski.

*) Jaz bi ne pisal „prirodne.“ Kmetu je „zarodno,“ kar je dobro za zárod, za pleme, potlej pa tudi sploh, kar je močno. Preverjen sem, da bi se ubijal po analogii te besede, pa bi naposled vender ne vedil, kaj je: „prirodno?“
Pis.

Glasnik iz domačih in tujih krajev.

Cegnar Fr.
Iz Pazna. 7. februarja. — Iz prijateljskega dopisa. — Pred drugim moram Vam srečo vošiti za izdajanje tako izverstnega časopisa. Vse, kar se v njem nabaja, vredno je zatega dnarja. Posebno veselje imam, da se vse prilaga umu in sercu našega naroda, ki se zamore le na taki način na visokejo, njemu dostojno stopnjo povzdigniti. Romani so kuga za nas, oni nas pačijo, slabijo naš um in kvarijo naše serce. So pa tudi gotove znamenja, da klasično slovstvo peša; to nam pričujejo Francozi in mnogi drugi narodi. Naše slovstvo mora enakomerno obdelovati um in serce, ker to je edina pot, ki pelje na visoko stopnjo, ker krepi moči naroda. Prepričal sem se, da se tega vodila Glasnik derži, in zavolj tega ga mora vsak domorodec z veseljem objeti.

Iz Ljubljane. 8. februarja. — n —. — 3. dan svečana smo Slovenci praznovali stoletni rojstni god Valentina Vodnika, slovenskega prvega pevca in učenega jezikoslovca. Slovesnost se je godila v Šiški pri Žibertu, kjer je Vodnikova dedina. Hiša je bila ozalšana z lavorovimi in smrekovimi mladikami, z avstrijskimi in domačimi prapori. Iz Ljubljane je bilo prišlo in pripeljalo se dosti ljudi; tudi iz kmetov, posebno iz obližja, so se bili zbrali. Ob treh popoldne so se pripeljali deželni poglavar, njih ekscelencija grof Chorinsky, tudi grof Hohenwarth in druge visoke glave. Sprejela sta jih gosp. Dr. Toman, osnovavec slovesnega godovanja, in gosp. Dr. Bleiweis. Po cesarski pesmi, katero je igrala banda cesarskih strelcev, ogovori Dr. Toman gospoda poglavarja, in oni so mu dali primeren odgovor v prijaznih besedah. Zatim je v koru zadonela nalašč zložena pesem, med katero se je odkril črni, v hišo vzdani kamen, ki z napisom zlatih čerk pripoveduje, „da se je tukaj rodil 3. svečana 1758 Valentin Vodnik, prvi slovenski pesnik.“ Iz mnogih ust je: „živio!“ zagermelo. Pred svojim odhodom so šli g. poglavar in vsi veljavni možje v rojstno Vodnikovo sobo. Tu so se pogovarjali o pesniku, in njih ekscelencija so blagovoljno sprejeli vse domače Vodnikove. Zvečer so goreli zunaj bengalski ognji, in hiša je imela tri transparente: na prvem je bila peščeva podoba, na drugem njegove verstice: „Ne hčere ne sina i. t. d.“, na tretjem pa: véra, upanje, ljubezen. Veselica je terpela pozno v noč. Ljudje razne dobe in raznega stanu so praznovali pri vinski kapljici spomin slavljenega moža; učenci 8. razreda so peli slovenske in serbske pesmi ter pili zdravice mrtvemu in tudi živim. Posebni Vodnikovi častitelji so bili po koncu notri do treh čez polnoči, ob kateri uri je bil pesnik rojen.

5. dan svečana je bila v Ljubjanskem igrališču druga slovesnost Vodniku v spomin, namreč slovenski koncert. Na lévi strani odra je stala Žibertova hiša, katero je v ta namen lepo zmalal g. Gvajc,

in v sredi Vodnikova podoba iz mavca. Po overturi je imel gosp. Dr. Toman predgovor v verzih, za njim se je pa moški kor oglašil z lepo pesmijo, katero je zopet osnovavec zložil, in napév je g. Nedweda, učitelja muzike. Hvalo gré vediti tudi njemu, ker si je obilo prizadel za slovesnost tega večera. Med prepevanjem imenovane pesmi je prišla „Slovenija,“ ter je z lavorjem venčala Vodnika; priletelo je na oder več krasnih, velicnih vencev, in vsi so se déli na pevčevo podobo. Izmed več pesmi, ki so bile na versti, naj se opomni „Prešernove:“ V spomin Valentina Vodnika; znani napév je gospoda J. Fleišmana, in pela sta jo prav lepo mlada gospodičina Majerjeva in njeni g. brat. Vsim gledavcem se je tudi kaj prikupila druga mlada gospodičina Rajerjeva s Tomanovimi občutki. Kor je prepeval zadovoljnega Krajnca, in gosp. Wilhelm Urbas je izverstno govoril pesem: Veršac. Koncert se je končal z budnico: Ustanimo, zarja vstaja i. t. d. Tudi ta večer so njih ekscelencija grof Chorinsky poslavlili sò svojo pričujočnostjo. Gledišče je bilo tako polno, da ni imelo biti kam bolj; v parterji se je vidilo nekaj belih „péč,“ in na galeriji tudi „polhove kape.“

6. svečana je bila pri čast. o. o. frančiškanih černa maša z biljami za Vodnikom.

Na Dunaju. 10. februarja. V. J. Pustnine se bližajo svojemu koncu. Svet se priklanja modi, se vrti in nori, bolj ko poteka čas veselice in plesov. Po prvem dopisu v Glasniku bodele nek sodili, da so si napravili pustnih dni tudi dunajski Slovani kako narodsko veselico ali besedo. Doslej je še nismo učakali: morebiti se nam napravi v postu kako pošteno radovanje. S tem vendar ne rečem, da se nikoli nismo veselili, čeravno ni bilo nobene besede. Povemo vam n. pr., da nas je beseda Levstikova v drugem listu „Glasnika“ nad mero razveselila. Od vseh strani čujemo, kako se dopada, kako je vsem po volji in všeči. Ni vsakemu dano, tako živo in prijetno slikati čertice iz ljudskega življenja; želimo samo, da bi se g. pisatelj večkrat oglašal! — Mičen in vse pozornosti vreden je spis Stefanov „Tice.“ Gotovo bo spodbodel marsikterega domorodca, ki živi med ljudstvom, da bo skerbno zbiral in zapisoval narodne pesme, pravljice, povesti in pregovore, v katerih se zercalijo pomere krotkih Slovincov do raznih živali. Pa niso vse mirnega značaja; omenjam samo poskokov, o katerih sem slišal praviti nekda svoj pesterno, da so pošasti ticam podobne z železnim kljunom in železnimi kremplji, ki planejo skrivši izpod drevja človeku na persi in ga prebodejo. (Nehoté me spominjajo germanskih greifov v Gudrunu itd.) Vse enake reči naj bi se zapisovale in razglaševale. Ker sem ravno omenil Stefanovega spisa, naj še pristavim, (gotovo bo Slovence veselilo slišati, kako se obnašajo slovenski sinovi), da je omenjeni gospod bral v dunajski učeni akademiji mesca decembra spis „o difusii gazoy

in endosmosi kapelin,“ ki je med učenim svetom zbudil veliko pozornost. Se natiskuje v „Sitzungsberichte der k. k. Akademie der Wissenschaften.“ Drug obširen matematičen spis je tiskan v imenitnih Pogendorfs Annalen für Mathematik itd. Pervo delo se že omenja v časopisu Kosmos v Parizu. Zdaj dela z g. prof. Dr. Ludwigom fiziološkiške skušnje o difuziah sploh. Nevtrudljivo se trudi mladi naš rojak, da bi obogatil nauke z novimi resnicami; pri vsem tem vendar ne zanemarja millega maternega jezika. Marsikaj lepega in podučnega si moremo tudi za naš narod od njega pričakovati. — Ozrimo se še nekoliko po velikem Dunaju, da ugledamo, kaj se godi še spomina vrednega za Slovence. Tudi med nami se je nabiralo za spomenik Vodnikov; čedna sumica se je nabrala. — Tu izhaja dvoje od visoke vlade podpiranih političnih slavenskih časnikov; Slovenské Noviny v českem in Věstnik v maloruskem narečji. Pervemu se prideva prav izversten beletrističen list „Svetozor,“ po celi poli; drugemu se pridevata celó dva posebna lista: eden za cerkev, drugi za šolo in poduk sploh.

Prihodnjič nekaj o našem slovarju, ki se tiska v Ljubljani na stroške prem. ljubljanskega knezoškofa.

Das. Trobenjak
Iz Marburga na pepelnico. Vicko Dragan. — Dragi Glasnik! Pisal si mojemu stricu Vitomaru, naj ti on iz Marburga dopisuje. Ker moj stric letos ni še bil dobre volje, ti pošljem jaz nekoliko verstic iz slavnega dravskega mesta, ktero neki imeniten nemški pisatelj imenuje: pridno gospodinjó.

Čudil se boš, kako sem jaz iz Verbovca v Marburg prišel; pa kaj se pod soncem vsega ne zgodi! V Verbovci nimamo kazinov in redut; ker pa v mojih petah v predpustni dobi ni mira, sem jih zanesel v Marburg, ktero mesto je začelo daleč po svetu sloveti zavoljo svoje židane volje in svojih mask. Pa tudi ne zastonj. Na redutah tega mesta se znaš naučiti klasičnega grobjanstva.

Kurent je letos tukaj razsajal kakor ljuta divja zver; poterl je butelje, raztergal podplate, prederl mošnje, zmešal možgane, vznemiril serca, in dosti poštenih ljudi spravil ob dobro ime, poštenje in — premoženje.

Danas smo puntarja ulovili in ga obesili. Spominka iz kamena ali bronca mu ne bomo postavljali, ker brezslavno je bilo njegovo ravnanje, čeravno so si neki mladi Marburžani iskali pod njegovo bandero slavnega imena pridobiti.

Ubogi vitezi! Kaj bodo ti bezposleniki počenjali celi postni čas? Kovali bodo na naklu svojih zmešanih možganov nove osnove, kako bode se po Vuzmu spet dala vpeljati republika Kurentova. Veš, moj ljubi Glasnik, kaj je Vuzem? V Medžimurji in na Horvatskem pravijo v a z e m in beseda ni slovenska, kakor nekteri terdijo, temoč iz cerkvenolatinške azy-mus, panis azy-mus.

Rad bi ti tudi zvedel, kako je z duhom slovenskim v Marburgu. Oj krasno — oj veselo! — Kadar v jutro nesem proti izhodu svoje truplo na čisti zrak, me srečujejo zale čistoslovenske dekleta z milim narodnim pozdravom: Küs d Hand! — Kadar se proti večeru razhajam med tert-

** Das. Trobenjak*

nimi griči prijetne marburške okolice, zaslišim — oj rajske radosti! — prelepo narodno pesem :

I bitt Herr Hauptmann bitt recht schön

Lassens ihn auf Urlaub geh'n. —

Srečni pesnik Wiener Freiwilligera! od takšne slave nisi senjal, kadar si te verstice pisal, da čisto slovenske dekleta na marburških gričih bodo tako slastno tvoj uzvišeni dušni plod uživale. Glejte pesniki slovenski! — Vi ste premalo praktični, letate previsoko med zvezdami; pesmarite, kakor vrednik Hansjörgelnov, in obveljali bodete. —

Čuj še edno čudo, dragi Glasnik! V gledišni kavarnici na mizi ležijo Novice. Jeli je mogoče v javni hiši mesta, katero je pred nekimi leti nek nemški vseučelišni profesor imenoval „deutsche Insel“ v augsburški Allgemeinererici najti slovensk časopis?

Da — da — je mogoče, če ga slovenski domoljubi plačujejo, kateri si v ti kavarnici vsaki dan hladne želodčke z sivo čorbo sogrevajo. To so sopet nepraktični ljudi, ljubi moj Glasnik! Pijejo ravno tisto čorbo za ravno tisti denar, kakor nemški gosti, njih število v razmeri do časnikov tudi ni premalo, ali za nemške čorbopivce kupuje kavarničar ne enega — temoč ducent nemških časopisov, za slovenske goste pa ne zmore naročnine. Čuda da „štandrehtha“ ne pobira zato, da slovensk časnik leži na njegovi mizi.

Drugači slovenščina v tem mestu ne cvete naj bolje v javnem življenji, celo ni na občinskih tablah, ktere oznanujejo imena vesi, kraja in okrožja. Na teh tablah so samo nemške poznamenovanja.

Kako stoji s slovenskim slovstvom v Marburgu? Slabo. Živi sicer tukaj nekoliko pisateljev, ali to so ubožčki, kakor skoro vsi slovenski pisatelji, kateri v materinskem jeziku pišejo. Životarijo, kakor ubogi Irci pri plitvi skledi, v kateri letos, ker je krompir toliko drag, celo te hrane ubogih ni; — trudijo se za narod in doprinašajo velike žertve na žertvenik domovine, pa za vse to je njih plačilo obrekovanje ali pomilovanje.

Glej, ljubi Glasnik, takšen je moj pepelnični dopis. Kader zeleni Juri prijaha, odidem spet v svoj dragi Verbovec, in odonod hočeš dobivati veselejše dopise. — Da si nam zdrav in jarnega, čistega gerla!

Iz Valenja na Štorskem mesca februarja. J. P. Vijanski. — Zvedeli bi radi iz naših okolice kaj. No, povedati Vam imam mnogo o obnašanji, običajih, značajih in drugih stvarih naših nekoliko zaspanih Slovincov, to je zaspanih in rebus literariis! Vendar kolo časa mi ne pripušča vsega danes omeniti; tudi Glasniku bi gotovo pomankovalo prostora za mojo koderčijo. Po malem in kratkem pa bodete vse pozvedeli, kar sem se namenil Vam pisati.

Kajti je ravno danes pepelnica in pust za herbtom imamo, pokopan v temno globočino minulosti, naj se še jedenkrat ozrem nazaj na Kurantove praznike. Akoravno so vse meršave burke in puhle norčarije potihnile s pustom in se pogreznile v grob, jim še vendar nočem

+ Pukmairer

dati mirú, če se reče ravno, da naj se mertvi pri miru pusté. V predpustu se pri naših Slovencih marsikaj mičnega, zanimivega in smešnega godí, čuje in vidi. Pust je sploh čas, v katerem je skoro vse noroglavno in vse sorte šale vganja, pust je čas, v katerem se še tudi nar več slovenskih šeg in navad nahaja, posebno pri ženitbah, klobasijah in drugih gostarijah, kadar vince našemu slovenskemu dedu ali pa slovenski ženki glavo razbeli! Če so ravno dan današnji domorodne igre, šege in navade bolj redke in so vže večjidel zaspančkale, sem še vendar veseljem tù jih nekoliko zapazil. Evo tu jedno!

Znana je menda po več krajih Slovenije šega pri pirovanji, da, če se nevesta iz jedne občine, ali jedne župnije v drugo preseli, fantje na občinski meji debelo verv ali pa verigo črez cesto preprežejo in ne pustijo svatov popred naprej, da so si odkupili nevesto. Veriga se zavije v slamo in potem na tla spusti. Kadar pa pridejo svatje, se vzdigne. Svatje misléči, da to jih ne more vzderžati, hočejo naprej. Pa glej, tudi straža je tù, ki jih ne pusti dalje popred, da plačajo in odkupijo nevesto. Preoblečejo se namreč fantje: dva sta stražnika v vojaški obleki, jeden je žendarm ali berič na konju, ki svatom jaše nasproti in opazuje, kod da pridejo in da ne uidejo; sopet drugi je „verboltar,“ ki pisma svatovske pregleduje in potverduje; temu je pridjan tajnik ali „sekretér.“ Če je starašina dober mož, se jih ne izogiba in podarí tem vradnikom Kurantom po več forinov, da si vina kupijo in na zdravje in srečo novih zakonskih pijejo. Nato pa sme ženin tudi nevesto peljati na svoj dom v drugo občinstvo. Ako se pa ženin in starašina obotavljata, fantom kaj podariti, jima odvzamejo nevesto in je ne spusté popred, da je odkupljena. Seveda ta norčarijska šega včasih predalječ seže in da se nespodobnosti pripetijo, vendar je vže od nekdaj navada taka in ljudstvo pravi, da je to „domača postava.“ Sedaj je vže vendar zeló redka. Zapišem Vam te običaj za kratek čas in v spomin rajnega pusta! —

Iz Zagreba 20. febr. A. K. — Potovaje po širokem svetu naleti človek na marsikaj, čemur se mora čuditi. Kdor pa želi kaj čisto posebnega viditi, naj pride v Zagreb, predenj se nam raztopi sneg. Vidil bode silne barikade, ki bi gotovo prestrašile in odpodile Turčina, ko bi se podstopil, na nas navaliti. To so ogromni kupi snega, nakupičeni po vseh ulicah, posebno pa po velikem Jelačičevem tergu, navadno „Harmica“ imenovanem. Sicer pa odslej ne bodo nikogar več nadlegovali ti kupi, kajti se je poslovil pust od nas; do sedaj pa so bili kaj nevarni posebno za one gospodiče, ki so cele noči letali iz ene gostivnice v drugo, iz enega bala na drugega, iz ene zabave na drugo. Nevarnost bila je velika, kajti zgodilo bi se bilo lahko, da si je eden ali drugi teh veternjakov polomil noge, zabredivši v napol zmerznjen sneg. — Kar se tiče veselíc, že davno ni bilo toliko večernih zabav v Zagrebu kakor letos. Razun navadnih javnih balov v národnem kazališču in v posameznih gostivnicah so bili s posebno svečanostjo obha-

jani balovi v tukajšni „Dvorani,“ ki jih je napravljalo društvo narodnega doma. Med temi je vendar bila naj bolj zanimiva „Hèrvatska domaća zabava,“ obhajana 10. febr. in osnovana od izverstnih domorodcev, kakor: barona Kulmera, Ivana Kukuljevića, Ljudevita Vukotinića in več drugih, ki so si tudi prizadjali, národno veselico kaj veselo in sjajno napraviti! Dvorana bila je s krasnimi cveticami ozaljšana in s gerbom hèrvatsko-slavonskim okinčana. Tudi presvitli Ban Jelačić s svojo soprogo se je vdeležil zabave, ter je mnogobrojno izbrano občinstvo s svojo nazočnostjo počastil. Bil je z navdušenim „živio“ pozdravljen, ko je v dvorano stopil; zahvalil se je v kratkem, pa serčnem hèrvatskem govoru vsem pričujočim, očitovaje jim svojo ljubezen in poštovanje proti domovini in svojemu narodu, kakor tudi iskreno vdanost premilostljivemu vladarju caru Franju Josipu. — V spomin te zabave je izšla lično vezana knjižica „Cvëtte,“ posvećena krasnemu spolu, ki je bila razdeljena med povabljene gospe in gospodične. Knjižica je razdeljena v dva predela: „Ljubav in domovina,“ in obstoji iz raznih v to sverho primernih pesem od imenitnejših pesnikov ilirskih. Plesalo se je razun drugih plesov tudi domaće kolo, mazurka in csárdas. Enoglasno tverdiyo vsi deležniki te veselice, da že davno ni bilo tako svećane zabave v Zagrebu.

Iz Celja 22. febr. —r— V 2. listu Glasnikovem je omenil gosp. dopisnik iz Zagreba „celjske Slovenije“ in rekel, da ne vé, kako se jej godí letos? Veselí me, da sem v stanu mu povedati, da še ni popolnoma zaspala, akoravno le 3 ude še šteje! Lani so bili celjski dijaki prav marljivi in pridni domorodci in zapisali so precej sostavkov, seveda le za poskušnjo. Letas pa so bolj potihnoli in ne vém prav, ali so čisto zabili slovenščine ali ne. Samo eden ali dva sta še „Slovenii“ zvesta, in posebno M. P. gori za dom in domaće slovstvo, zbira pa tudi prav lepe, mične narodne pesmi, pravlice in povestice. Želeti bi bilo, da bi se slovenska nježna mladež za rod in domačinstvo navduševala po normalnih in latinskih šolah. Gotovo bi šteli potem več marljivih rodoljubov, pa manj mlačnih Slovincov.

* Minulo je 23 let, kar je bilo vstanovljeno v Pragi društvo sv. Janeza (dédietví svatojanské). Do konca mesca decembra 1857 je šteló 16,480 udov; v poslednjih letih so se tiskale knjige po 20,000 iztisih. Izdalo je društvo blizo 450,000 iztisov različnih spisov pobožnega in podučnega obsega. Samo za leto 1857 je pristopilo 3200 novih udov. Kakó koristne so enake društva za razširjevanje podučnih bukev med prostim narodom, je vsakemu znano. Bog daj tudi našemu društvu čedalje več udov in podpornikov!

* Sedanji profesor jezikov in literatur slovanskih v Parizu, Polak Aleksander Chodsko, bil je več let konzul v Teheranu. Razun več drugih del je spisal tudi „slovnico persiškega jezika.“